

Kam sa podeli rehoľné sestry?

Jozef Duháček

19. júla 2024 ✝ Cirkev ✝ Komentár

Kedysi dávno koloval žart, že pápež katolíckej Cirkvi vie úplne všetko, teda okrem jednej veci. Ani on sám nevie, koľko je v Cirkvi ženských rehoľných rádov. To je však už dávno preč. Desivý pokles počtu, ktorý zažili mnohé ženské náboženské komunity za posledných štyridsať rokov a zánik mnohých z nich bol jednou z najhorších katastrof na trnitej ceste, ktorou katolicizmus prešiel od II. vatikánskeho koncilu. Ťažko zasiahnuté boli aj mužské rehole a diecézne kňazstvo, no ich problémy zatienil obrovský pokles počtu rehoľných sestier. Je to katastrofálny kolaps – pre ne, aj pre zvyšok Cirkvi.

V roku 1970 bolo na svete asi 1 milión rehoľníčok a asi 80 000 rehoľníkov. Keďže bolo zhruba 650 miliónov katolíkov, tak jeden/jedna zo 650 katolíkov bola osoba v reholi alebo osoba žijúca zasväteným životom. V roku 2018 bolo na svete asi 1,3 miliardy katolíkov a asi 642 000 sestier a 51 000 bratov. Zhruba jeden z 1900 katolíkov je osoba zasväteného života. Takže v absolútnych číslach aj v percentách sa počet ľudí, ktorí skladajú slávnostné sľuby rehoľného, alebo iných foriem zasväteného života, drasticky znížil.

V roku 1965 bolo v Spojených štátoch vyše 180 000 katolíckych rehoľníčok. Do roku 2022 ich zostalo 42-tisíc. Čísla sú však iba jednou stránkou príbehu. Úpadok sestier je ťažkou ranou pre cirkevné inštitúcie a programy, najmä školy a nemocnice a pre Cirkev ako spoločensky a politicky dôležitého činiteľa. A sestry, ktoré pred piatimi alebo šiestimi desaťročiami vstúpili do rehoľného života s veľkými nádejami, videli, ako sa ich nádeje rozplynuli, keď sa ich rády zmenili na nepoznanie.

Ilustračný obrázok, zdroj: World History Encyclopedia

Americkí biskupi na svojom valnom zhromaždení v Los Angeles v júni 2006 odhlasovali pokračovanie každoročnej národnej zbierky pre rehoľné ženy na dôchodku. Arcibiskup Jerome Hanus, vtedajší predseda biskupského výboru pre zasvätený život, nazval Dôchodkový fond pre náboženské odvolanie „najúspešnejšou zbierkou v histórii Cirkvi v Spojených štátoch“. Od svojho vzniku v roku 1988 vyzbierala takmer 500 miliónov dolárov. Utrpenie sestier sa zjavne „dotklo srdc našich laikov“, povedal arcibiskup, ale tento úspech je viac prehrou ako úspechom. Situácia týchto starých žien, ktorých dôchodky boli roky silno nedofinancované v domnienke, že vždy bude dosť nových sestier na podporu tých starších, sa dotkla každého. Mnohé sa teraz nachádzajú v náboženských komunitách, ktoré smerujú k zániku, s malým alebo

nulovým počtom novíciek a priemerným vekom cez sedemdesiat rokov.

Mnoho ľudí sa pýta, ako k tejto situácii došlo. Prečo taký katastrofálny obrat v tak krátkom čase? Kto za to môže?

Existujú viaceré konkurenčné vysvetlenia. Dve sú zhrnuté v dvoch knihách známych novinárov: *Double Crossed: Uncovering the Catholic Church's Betrayal of American Nuns* od Kennetha A. Briggsa, bývalého náboženského redaktora denníka New York Times a *Sisters in Crisis: The Tragic Unraveling of Women's Religious Communities* od Ann Careyovej, skúsenej katolíckej novinárky.

Ich názvy naznačujú, že sa veľmi líšia. Briggs zvaľuje vinu priamo na Vatikán a amerických biskupov – reakčnú, čisto mužskú hierarchiu, odhodlanú udržať ženy pod kontrolou za každú cenu. V jeho príbehu sú predstavené ženských rehoľných inštitútov postavené do úlohy nevinných obetí, ktorých jedinou chybou bola snaha o obnovu rehoľného života podľa predpisov II. vatikánskeho koncilu. Hovorí, že vo svojom dekréte z roku 1965 o obnovení rehoľného života – *Perfectae caritatis* – dal koncil rehoľným sestrám právo, tak povediac bianco šek na vykonanie rozsiahlych zmien. Americké rehoľníčky sa snažili vyhovieť pod vedením pokrokových a prezieravých predstavených. Ale Vatikán a biskupi, vystrašení z toho, čo spôsobil II. vatikánsky koncil, im v tom zabránil a táto zrada viedla k smutným dôsledkom, ktorým teraz čelíme. Briggs píše:

Sestry so svojou novoobjavenou slobodou narazili na klerikov, ktorí čelili nevítanému riziku straty moci. Krátko po začatí obnovy Vatikán začal vznášať námietky proti niektorým krokom amerických rehoľníčok a iné úplne zablokoval. Nakoniec sa zdalo, že Rím zmenil názor a chcel celý proces vrátiť späť, pričom zostalo len niekoľko vonkajších zmien.

Briggsova analýza je pochybná. Píše, že ak by sa rehoľníckam dala voľná ruka, „pokles ich počtu by nemusel byť taký prudký, ani taký rýchly“. Inými slovami, keby Vatikán a biskupi postupovali inak, úpadok by nemusel byť taký zlý, no stalo by sa to isté. Toto je chabý základ, na ktorom možno založiť obvinenie, že práve hierarchia bola zodpovedná za 80-percentný pokles počtu amerických mníšok.

Briggsova téza má ďalšie problémy. Píše:

V desaťročí po II. vatikánskom koncile, keď zhodou okolností v spoločnosti zaviali feministické transparenty, započal exodus z kláštorov; desaťtisíce sestier odišli do sveta (len v roku 1970 ich odišlo viac ako 4 300).

To znamená: sotva skončil II. vatikánsky koncil a mníšky začali odchádzať z rehoľného života. V takom prípade sa „exodus“ zjavne začal príliš skoro na to, aby za to bol zodpovedný údajný odpor hierarchie voči obnove rehoľného života. Hierarchia bola práve v tomto okamihu reforme mimoriadne naklonená. A je naozaj pravda, že vzostup sekulárneho feminizmu sa iba „náhodou“ objavil v čase masívneho opúšťania kláštorov? Pre mnohých ľudí je zrejším faktom, že práve feminizmus bol hlavnou príčinou.

Plné kláštory sú už minulosťou

zdroj: Picryl

A biskupi? Od 60. do konca 80. rokov 20. storočia biskupi nervózne dávali ruky preč od celej reformy, nezasahovali a nebránili. Napriek určitému reptaniu zo strany niektorých biskupov boli reformne naladené predstavené ženských reholí do značnej miery ponechané samé na seba a robili, čo sa im páčilo. Ak by mal objektívny pozorovateľ niečo vyčítať biskupom, bolo by to to, že sa nepostavili radikálnym zmenám, kým sa ešte postaviť mohli a kým mohli zabrániť tomu najhoršiemu.

Kľúčovou otázkou v tejto diskusii je, čo vlastne povedal II. vatikánsky koncil. Naozaj vyzval k radikálnej zmene v ženskom reholnom živote? Nasledujúce pasáže z *Perfectae caritatis* naznačujú jeho všeobecný tón a prístup:

*Primeraná obnova rehoľného života zahŕňa jednak ustavičný návrat k prameňom všetkých foriem kresťanského života a k prvotnému duchu ustanovizní, jednak ich prispôsobovanie zmeneným časovým podmienkam. Táto obnova sa má uskutočňovať z podnetu Ducha Svätého a pod vedením Cirkvi podľa týchto zásad: ... **Preto treba verne skúmať a zachovávať ducha zakladateľov a ich vlastné zámery, ako aj zdravé tradície, lebo toto všetko tvorí dedičstvo každého inštitútu...**, keďže rehoľný život je zameraný predovšetkým na to, aby rehoľníci nasledovali Krista a boli spojení s Bohom zachovávaním evanjeliových rád, treba si dobre uvedomiť, že i to najdokonalejšie prispôsobenie sa potrebám svojej doby je neúčinné, ak ho neoživuje duchovná obnova, ktorú treba vždy uprednostniť aj pred vonkajšou apoštolskou činnosťou... Rehoľníci ako Kristove údy nech sa v bratskom nažívaní navzájom predbiehajú v úctivosti (porov. Rim 12,10) a nech si pomáhajú jeden druhému niesť bremená (porov. Gal 6,2). ... Rehoľné rúcho ako znak zasvätenia nech je jednoduché, skromné, chudobné a pritom slušné. Okrem toho nech vyhovuje zdravotným požiadavkám a nech sa prispôsobí časovým i miestnym okolnostiam a pracovným potrebám. (PC 2)*

Takých príkazov je tam oveľa viac. Nič z toho však negarantuje mandát zmeniť celý rád zhora nadol, ktorý tam videli mnohé predstavené ženských rehoľných inštitútov. Obnovu v kontinuite so základmi rehoľného života, v duchu zakladateľa každého inštitútu a s tradíciami inštitútu, áno. Radikálnu zmenu, nie.

Lenže mnohé komunity sa vydali na cestu radikálnej zmeny. Život a modlitby v komunite, zapájanie sa do spoločného apoštolátu, ako je personálne obsadzovanie katolíckych škôl a nemocníc, poslúchanie predstavených a nosenie rehoľného habitu sa stali nežiadúcimi. Na ich miesto prišlo individuálne usporiadanie života, modlenie podľa vlastného rozvrhu vlastným spôsobom a odhadzovanie habitov. A ešte oveľa horšie veci.

Tisíce sestier prijali sekulárny životný štýl a zamestnanie. Briggs rozpráva o tom, že bol so skupinou mníšok, ktorých povolanie zahŕňalo útechu umierajúcim v hospicioch, prácu školskej zdravotnej sestry, štátnej poradkyne pre diaľkové štúdium, vedenie doučovacieho centra, politický aktivizmus, ba aj prácu sekretárky v luteránskej cirkvi a prácu právničky. „Každá niekoľkokrát zmenila svoju službu,“ napísal. Bezpochyby. Tieto rehoľníčky sa očividne stali sociálnymi pracovníčkami na voľnej nohe a snažili sa vykonávať dobré skutky, ktoré im osobne vyhovovali, podľa spôsobu zbožných laikov.

Careyová poznamenáva, že v mene obnovy si väčšina ženských rádov „vypracovala novú definíciu rehoľného života, viac pripomínajúcu sekulárny, ako rehoľný inštitút“. Dopadlo to tak, ako keby niekto reformoval pravidlá futbalu tým, že na ihrisku inštaluje vyvýšené koše a rozhodol, že gól sa bude počítať, keď niektorý hráč trafi loptou do súperovho koša. Môže to byť zábavné, ale nebude to už futbal. Ľudia na voľnej nohe, ktorí vykonávajú sekulárne povolanie, ktoré náhodou vyhovuje ich osobnému vkusu, nekonajú ako členovia rehoľnej komunity v žiadnom rozpoznateľnom zmysle.

Kedysi bežná súčasť života, dnes exotika

zdroj: Collections – GetArchive

Careyová má v knihe *Sisters in Crisis* odlišný pohľad na kolaps ženských rádov. Jej starostlivo zdokumentovaná kniha obsahuje pôvodný výskum čerpaný z materiálov v archívoch Univerzity Notre Dame vrátane záznamov dvoch liberálnych skupín (*Leadership Conference of Women Religious* a *National Assembly of Women Religious*) a konzervatívnej skupiny (*Consortium Perfectae Caritatis*). Zatiaľ čo Briggs obviňuje Vatikán a biskupov, Careyová obviňuje progresívne orientované predstavené väčšiny ženských rádov, ktoré nesprávne interpretovali II. vatikánsky koncil, a tým uvrhli svoje inštitúty do špirály úpadku, z ktorého sa mnohé už nespamätali.

Careyová si nerobí žiadne ilúzie o kvalite amerického rehoľného života v predkoncilových dobách. Počty rehoľníčok boli pôsobivé, ale životný štýl veľakrát nie. Mnišky boli často vykorisťované vykonávaním tých najhorších prác a „veľmi zriedka sa s nimi niekto radil o ich vlastných potrebách a nápadoch“. Mnohé sa držali zvykov, ktoré im v ich práci nepomáhali. Štruktúra kláštorného života mala tendenciu produkovať „prepracované a nadmerne vystresované sestry“, ktoré neboli dostatočne pripravené na svoju prácu a „nadriadení a duchovní sa k nim správali ako k deťom“. Za takýchto okolností bola autentická obnova a reforma rehoľného života veľmi potrebná. Ale nie taká, aká sa nakoniec uskutočnila

Careyová píše:

Sestry nie vždy dostávali presné informácie o cirkevnom učení o rehoľnom živote. ... Niektoré sestry, ktoré túžili po zmene a boli odhodlané zahodiť autoritársky životný štýl, dávali dokumentom (II. vatikánskeho koncilu) príliš voľný výklad, čo malo za následok odchýlky od obnovy stanovenej v cirkevných smerniciach. ... Vatikán sa opakovane pokúšal dostať obnovu sestier späť na správnu cestu, ale príliš veľa sestier vo vedúcich pozíciách bolo rozhodnutých urobiť obnovu rehoľného života podľa vlastných predstáv.

Autorka vo všeobecnosti hovorí o Vatikáne dobre, ale amerických biskupov nechváli. Poznomenáva, že v roku 1983 pápež Ján Pavol II. nariadil americkej hierarchii, aby vykonala serióznú štúdiu toho, čo sa deje s rehoľným životom a poveril tým arcibiskupa zo San Francisca Johna R. Quinna. „Mnohí rehoľníci orientovaní na zmenu využili vyšetrenie Quinnovej komisie ako príležitosť poučiť Rím o tom, ako si americkí rehoľníci vytvárajú svoju vlastnú demokratickú verziu náboženského života. Hlavným praktickým výsledkom štúdie bolo zvýšenie polarizácie v náboženskom živote.“

Careyová je podobne tvrdá voči *Leadership Conference of Women Religious* (LCWR), národnej skupine ženských rehoľných predstavených, ktorú obviňuje z toho, že sa snažila dištancovať od hierarchickej štruktúry Cirkvi, pričom sa zaoberala „príčinami, ktoré boli viac sociálno-politické ako náboženské“. Nespokojnosť tradične zmýšľajúcich rehoľníčok s LCWR viedla k vytvoreniu alternatívnej organizácie predstavených pod záštitou Vatikánu s názvom *Major Superiors of Women Religious*.

Podľa Careyovej, mníšky, ktoré najviac trpeli polarizáciou medzi ženskými komunitami a v rámci nich, boli najmä staršie členky rádov odhodlaných na modernizáciu:

Veľa z nich... neschvaľovalo štýl obnovy, ktorý prijali ich inštitúty, a bojovali s plnením svojich sľubov v kongregáciách, ktoré už nepodporovali cirkevné učenie o rehoľnom živote – a ani o iných oblastiach života.

Jeden z mála prípadov – ten najviac medializovaný, kedy sa americký biskup postavil mníškam usilujúcim o zmenu, sa stal krátko po II. vatikánskom koncile v Los Angeles. James Francis kardinál McIntyre a rehoľa Nepoškvrneného Srdca Panny Márie (IHM) sa dostali do konfliktu priamo v centre pozornosti svetských a cirkevných médií.

Vo svojich kapitulných dekrétach z roku 1967 IHM vyhlásila, že každá sestra si môže vybrať svoj vlastný druh práce (ich rád bol založený, aby konal apoštolát pomocou katolíckeho vzdelávania) a môže si vybrať vlastný štýl obliekania. Každý kláštor dostal slobodu v riadení a spoločnej modlitbe. Náboženská poslušnosť bola kreatívne predefinovaná ako „kooperatívna interakcia s ostatnými členmi komunity“.

Spôsob života, ktorý už zrejme nepriťahuje

zdroj: Flickr

Kardinál McIntyre, podporovaný vatikánskou Kongregáciou pre rehoľníkov, protestoval. Keď sestry odmietli vyhovieť požiadavkám kánonického práva, dospel k záveru, že už nemôžu učiť na katolíckych školách. Konflikt sa skončil až vtedy, keď sa IHM rozdelila na dve skupiny: 315 rehoľníčok oznámilo, že požiadajú o dišpenz od svojich sľubov a stanú sa laickou organizáciou a približne päťdesiat tých, ktoré prijali cirkevnú disciplínu, zostalo kánonickými rehoľníčkami (viac ako sto ďalších opustilo rehoľu, kým prebiehal spor). Táto epizóda a jej veľmi farebné spracovanie v tlači formovali príbeh náboženského života žien v Spojených štátoch na niekoľko nasledujúcich desaťročí.

Kardinál McIntyre bol hlboko konzervatívny kňaz s malým pochopením pre vývoj cirkevného života po koncile. Počas jeho konfliktu s IHM sa národné médiá postavili na stranu odbojných rehoľníčok a spravili z kardinála beznádejného reakcionára, inkvizítora a stredovekého fanatika. S IHM urobili médiá bezúhonné obete, ktoré sa len snažili robiť to, čo od nich koncil žiadal. A to sa ukázalo ako účinný odstrašujúci prostriedok pre ostatných biskupov, ktorí by snáď mohli mať podobné názory ako arcibiskup z Los Angeles. Bolo to však naozaj tak? Uvidíme nižšie v texte.

V konečnom dôsledku by však bola chyba zvalovať všetku vinu za túto veľkú skazu len na reformne orientované rehoľné inštitúty alebo zbabelých biskupov. Treba uznať veľa chýb, ktoré sa v súvislosti s II. vatikánskym koncilom stali. Projekt zmeny ženského rehoľného života po koncile sa konal práve v čase, keď prebiehala iná, oveľa radikálnejšia transformácia – zmena paradigmy v chápaní angažovaného kresťanského života vo svete.

Dnes je jasné, že neuvážené experimenty pri aktualizácii rehoľného života boli pokusmi prispôbiť sa tejto novej realite bez toho, aby sme jej skutočne rozumeli. Careyová má pravdu: či už to vedeli alebo nie, model, ktorý prijali predstavené mnohých ženských rehoľných komunit, bol modelom sekulárneho a nie náboženského inštitútu.

Zmena paradigmy však zašla ešte ďalej. Myšlienka, že niekto, kto chce žiť život v kresťanskej oddanosti, sa musí buď stať kňazom, alebo patriť do inštitútu zasväteného života, ustúpila poznaniu, že možností je viac – že sú aj iné formy kresťanskej angažovanosti, prispôbené potrebám ľudí, ktorí ostávajú obyčajnými laikmi vo svete. Patria sem staršie skupiny ako *Opus Dei* a *Fokoláre* a nové hnutia ako *Neokatechumenát* a iné.

Careyová to uzatvára vcelku pozitívne. Podľa nej náboženský život vo svojej tradičnej forme zostáva platnou a hodnotnou možnosťou žiť angažovaný kresťanský život. Ale je to jedna možnosť, ktorá existuje popri

iných, novších. Platnosť a hodnota rehoľného života a jeho samotné prežitie závisí od toho, či je verným vyjadrením vlastnej veľkej tradície, inteligentne prispôsobenej súčasnosti, no v živej kontinuite s jej pôvodom. Careyová verí, že napriek kolapsu mnohých inštitútov, niektoré ženské rehole stále existujú v Spojených štátoch.

Mníška, ktorá lieta pomocou čepca v komediálnom seriáli z roku 1968 – posun vo vnímaní rehoľníčok

zdroj: Collections – GetArchive

E. Michael Jones nie je v tejto otázke optimistický ako Careyová. V knihe *John Cardinal Krol and Cultural revolution* podáva zasvätený výklad situácie v ženských rehoľných inštitútoch v Spojených štátoch a v jednej kapitole sa zaoberá práve prípadom IHM.

Počas leta 1966, na konci II. vatikánskeho koncilu a na začiatku sexuálnej revolúcie, sa svet zdal otvorený novým sexuálnym príležitostiam, najmä pre katolícke rehoľné sestry a kňazov, z ktorých mnohí s dôverou očakávali, že celibát bude v katolíckej Cirkvi zrušený. V nadšenom očakávaní sa k nim pridali aj katolícki laici, ktorí boli tiež presvedčení, že sa čoskoro zruší aj zákaz umelej antikoncepcie. Pápež Pavol VI. ustanovil komisiu laikov a predpokladalo sa, že bude hlasovať za zrušenie dlhodobého cirkevného zákazu antikoncepcie, zákazu, ktorý ešte pred 30 rokmi opakovala encyklika *Casti connubii* (O kresťanskom manželstve) pápeža Pia XI.

V súlade s duchom doby si počas leta 1966 rehoľníčky z IHM z Los Angeles v Kalifornii pozvali psychiatra z New Yorku, aby viedol skupinové cvičenia (nazývané group encounter workshops, prípadne sensitivity trainings – tréningy citlivosti), ktoré mali odbúrať zábrany, podporiť iluzórny pocit intimity a otvoriť cestu pre inžiniering súhlasu prostredníctvom tlaku od rovesníkov v malej skupine. Mníšky si tak obľúbili skupinové stretnutia, že o rok neskôr psychológ Carl Rogers a jeho spoločníci začali s celým rádom a všetkými školami, ktoré rád viedol v arcidiecéze Los Angeles, takzvaný Projekt inovácie vzdelávania.

Rogers sa preslávil v roku 1961 vydaním knihy *On Becoming a Person* (slovenský preklad Ako byť sám sebou). Spolu so židovským psychológom Abrahamom Maslowom, ktorého kniha *Toward a Psychology of Being* vyšla o rok neskôr v roku 1962, sa stali dvoma hlavnými predstaviteľmi tzv. humanistickej psychológie alebo psychológie tretej sily, ktorá je kombináciou Freudovej analýzy a Watsonovho behaviorizmu a je viac „zameraná na klienta“. V rogeriánskej terapii klient riešil svoje vlastné problémy s minimálnym zasahovaním zo strany svojho sprievodcu-terapeuta, ktorý dával len nezáväznú odpoveď, aby naviedol pacienta k pravdám, ktoré klient poznal, ale rozhodol sa ich nevidieť. Niekedy sa to nazýva aj

nedirektívne poradenstvo.

V roku 1965 začal Carl Rogers rozposielať niektorým náboženským rádom v oblasti Los Angeles dokument s názvom „Proces of the Basic encounter groups“. Jeden z rádov, ktoré považovali jeho myšlienky za zaujímavé, boli práve sestry Nepoškvrneného Srdca Panny Márie IHM. Kalifornské rehoľníčky z IHM už vtedy mali povestť „inovatívcov“. Začiatkom 60. rokov priviedla sestra predstavená Aloyse holandského psychológa-kňaza Adriana van Kaama na duchovné cvičenia, počas ktorých boli dočasne zrušené všetky rehoľné pravidlá. Výsledky takýchto inovácií boli predvídateľné. Pod vedením psychológov si mníšky uvedomili, že ich predstavené sú diktátorky a že ony sú závislé, submisívne a bezmocné. Na jar roku 1965 bol arcibiskup McIntyre znepokojený veľkým počtom sestier IHM, ktoré požiadali o oslobodenie od svojich sľubov. Veľký počet, ako čoskoro ukázal čas, bol v tomto ohľade relatívny pojem. Počet sestier, ktoré žiadali o laicizáciu onedlho enormne vzrástol a pri ich odchode zohral hlavnú úlohu tréning citlivosti, ktorý organizoval Carl Rogers pod záštitou Projektu inovácie vzdelávania. V čase, keď sa experiment skončil, rád Nepoškvrneného Srdca Panny Márie prestal existovať a ďalšie generácie si museli lámať hlavu nad prípadom, **ktorý sa stal ukázkovým príkladom obnovy uskutočnenej po II. vatikánskom koncile.**

Vzhľad rehoľnej sestry kedysi

zdroj: Collections - GetArchive

Po bitke je každý generál a kto si teraz prečíta Rogersov dokument vie, že tento koniec bol nevyhnutný. V článku, ktorý sa objavil v júli 1969 v časopise Psychology Today, s názvom „Komunita: Skupina dospieva“, Rogers vysvetlil, že: „*Na zmiešaných intenzívnych workshopoch sa medzi členmi skupiny často rozvíjajú pozitívne a vrúcne a láskyplné pocity a prirodzene, niekedy sa tieto pocity vyskytujú aj medzi mužmi a ženami. Niektoré z týchto pocitov majú nevyhnutne sexuálnu zložku a to môže účastníkov veľmi znepokojovať a... môže to predstavovať zásadnú hrozbu pre ich manželských partnerov.*“ Alebo pre ich rehoľné sľuby, mal by Rogers dodať.

Práve v čase, keď Rogers šíril dokument s názvom „Proces of the Basic encounter groups“ medzi rehoľníkmi IHM, sa končil II. vatikánsky koncil. 2. septembra 1966 pápež Pavol VI. implementoval koncilový dekrét o rehoľnom živote *Perfectae caritatis* vydaním motu proprio, v ktorom vyzval všetkých rehoľníkov, aby „preskúmali a obnovili svoj spôsob života a za týmto účelom sa zapojili do rozsiahleho experimentu“. Pápež dodal nasledujúcu výhradu: „Za predpokladu, že bude zachovaný účel, povaha a charakter inštitútu.“ V súlade s duchom doby bolo toto upozornenie všeobecne ignorované. Tí, ktorí najviac túžili experimentovať, ho ignorovali najviac. Sestry IHM reagovali medzi prvými a do šiestich týždňov bol pápežov list rozoslaný medzi 560 členov komunity. Bolo zložených niekoľko komisií, ktoré mali dôkladne preštudovať všetky aspekty ich rehoľného života. Náboženské rády boli v tej dobe väčšie, než kedykoľvek v histórii svojej existencie a teraz sa zdalo, že keď sa obnovia a zbavia zastaraných foriem obliekania a správania, vstúpia do éry ešte väčších úspechov. Ten istý baby-boom, ktorý plnil ich školy, prinášal povolania pre vstup do rádu. Demografický nárast sa začínal vyplácať.

Jones uvádza niekoľko konkrétnych prípadov. Prvým je Jeanne Cordová. Ukončila strednú školu na jar 1966 a v septembri 1966 spolu so štyrmi zo svojich deviatich súrodencov odišli do noviciátu v Santa Barbare, kde mala začať svoj život ako rehoľníčka. 1. januára 1967 Jeanne zavolali k matke predstavenej a oznámili jej, že ona a jej kolegyne novicky budú poslané žiť do „skutočného sveta“, čo v tomto prípade znamenalo budovu obohanú ostnatým drôtom v centre Los Angeles, v chudobnej štvrti, kde Cordová prebdela prvú noc premýšľajúc, čo sa stalo s ňou a kláštrom, ktorý si vybrala namiesto tohoto „skutočného sveta“. Cordová vstúpila do noviciátu čakajúc niečo iné, než čo nakoniec dostala. Jej roztrpčenosť nad touto zmenou je cítiť aj o 20 rokov neskôr:

„Sľúbili mi rehoľné rúcha, skvostnú latinskú liturgiu, dodržiavanie troch posvätných sľubov, pokoj svätých v tichej cele, sesterstvo svätej rodiny. Do rehoľného života som však vstúpila v roku, keď ho Ján XXIII. (tu si pomýlila pápeža, pozn. red.) začal ničiť: 1966. Otcovia Svätej rímskokatolíckej a apoštolskej Cirkvi sedeli na vatikánskom koncile a zničili v mene ZMENY moje sny. Odstráňte latinské rituály! Zbavte sa rehoľného habitu! Odhodte svätú poslušnosť! Pošlite mníšky a kňazov do SKUTOČNÉHO sveta! Keby som chcela skutočný svet, zostal by som v ňom.“

V rámci svojho vstupu do skutočného sveta sa Cordová zapísala na Immaculate Heart College, vlajkovú školu rádu, kde bola podrobená Rogersovmu projektu inovácie vzdelávania skrze tréning citlivosti a prostredníctvom učiteľov, ktorí už tréning citlivosti absolvovali.

Asi nikto nestvárnil nový koncept rehoľníčky lepšie ako sestra Corita (Kent), umelkyňa a mníška, ktorá sa preslávila malbami v štýle graffiti, ktoré ilustrovali úryvky z Biblie, či blahoslavenstvá v modernom a aktualizovanom jazyku, napr. „Šťastní chudobní duchom“, namiesto tradičnejšieho termínu „Blahoslavení“. Cordová spomína výtvarný kurz, v ktorom ona a iné sestry museli behať po stoloch a rozlievať farbu na plátno. Povedali jej, že tak vyjadrujú samé seba. Spomína si na kurz so sestrou Richardou, „skvelou vo filozofii“, ktorá vykladala sviatosť krstu podľa usporiadania vesmíru. Nič nestelesňovalo novú spiritualitu lepšie ako tréning citlivosti. Jedna sestra z oddelenia anglickej literatúry napísala, že v dôsledku školenia citlivosti prerobila všetky svoje kurzy. Začala si so žiakmi tykať, namiesto výuky začali „slobodne“ diskutovať, prestala dávať známky a skúšať. Progresívny model vzdelávania.

Vzhľad pokrokový – sestra synodálna – Nathalie Becquartová, podsekretárka Synody

zdroj: Youtube

Staršie sestry, zapálené pre Rogersovu skupinovú terapiu si nevšimli, že pre študentky ako Jeanne Cordová je celý zážitok skôr mätúci ako vzrušujúci. Jedna zo spolužiačok Cordovej napísala: „Sama sa cítim veľmi nepríjemne, keď som zavretá s ľuďmi, ktorí sa zrazu zlomia a hovoria veci, o ktorých si myslím, žeby som nemala počuť. Myslím, že to vytvára druh rozpakov, ktoré sú vo vzťahu skôr na obtiaž ako na úžitok. Napriek tomu cítim, že som získala veľa poznatkov o správaní iných ľudí.“ Iná študentka hovorí: „Cítila som sa na dnešnom skupinovom stretnutí zle, ako úplne nahá, ako keby všetci o mne vedeli príliš veľa.“ Netrvalo dlho a mnohé iné sestry sa tiež začali cítiť nahé, najmä preto, že v dôsledku uvoľnenia pravidiel v ráde sa samé povyzliekali a začali súložiť s inými mníškami.

Sestry z IHM asi nečítali veľmi podrobne Rogersov článok o skupinových workshopoch a preskočili najmä pasáže o tom, ako stretnutia neraz vedú k „pocitom, ktoré majú sexuálnu zložku“ a vydali sa za lekciami o zničujúcej sile ľudskej vášne do drahejšej školy vlastnej skúsenosti. V mene otvorenosti sa z kláštorného života vytratil náboženský asketizmus. Cordová prestala chodiť na rannú svätú omšu, pretože to už nebolo povinné. Keď sa náboženské praktiky z ich životov stratili, podporu, ktorú nachádzali predtým u Boha a v sviatostiach začali hľadať u seba navzájom. Prekvitali konkrétne priateľstvá a v atmosfére doby sa niektoré nutne zmenili na sexuálne. To, samozrejme, znamenalo, že život v kláštore sa zmenil na chaos. Cordová neskôr napísala:

„Na jar roku 1967 som sledovala Michelle a Sally a ostatné sestry. Videla som mnohé, ktoré nechodili na svätú omšu, veľa konkrétnych priateľstiev, celú subkultúru proti sebe vystupujúcich skupín, kto kde bol a kto čo robil a že neostávalo nič, len sa z toho nejako vyklamať von. Pre osamelú postulanku v mizernom svete bez priateľov to bolo absurdné pohoršenie. Zamilovala som sa do Ježiša a do sestier Nepoškrveného Srdca Panny Márie, ktoré zradili a vysmiali sa z mojej nevinnosti... Potápala som sa v močiari polámaných snov... Jediné, čím som kedy chcela byť, bola rehoľníčka. Teraz som bola a bolo to peklo.“

Jeanne Cordová zistila, že o zmenách nemôže hovoriť ani so svojimi rodičmi, pravdepodobne preto, že jej rodičia boli rovnako zmätení bezprecedentným sledom udalostí. V mätúcej atmosfére modernizujúceho sa chaotického kláštora, kde sa mníškam radilo, aby boli otvorené k svojim pocitom, našla Cordová útechu v sexuálnom styku s jednou zo sestier. Cordová, zatrpknutá a sexualizovaná skúsenosťami v kláštore, konvertovala na lesbický aktivizmus s rovnakou náboženskou horlivosťou, akú ponúkla predtým predkoncilovej Cirkvi.

Iné sestry IHM mali podobné skúsenosti. Sestra Mary stretla Evu. Vzhľadom na ducha doby bola alchymia tohto vzťahu ľahko predvídateľná: „Rehoľa už nezakazovala konkrétne priateľstvá,“ povedala vecne

sestra Mary, „*takže styk sa zmenil na sexuálny.*“ Sestra Mary hľadala radu u kňaza, ale zrejme aj on bol nakazený duchom doby a „*odmietol súdiť moje činy. Povedal, že je na mne, aby som rozhodla, či robíme dobre alebo nie. Otvoril dvere a ja som prešla, uvedomila som si, že som v tom sama.*“ Ukázalo sa však, že vzťah sestry Mary a Evy nebol príjemný. Keď sa priateľstvo sexualizovalo, nasledoval bolestivý rozchod, ktorý následne urýchlil rozchod s katolíckou Cirkvou.

Sestra Mary, ako väčšina lesbičiek, sa potom vrhla do množstva krátkodobých promiskuitných vzťahov, ktoré Carl Rogers vo svojom prejave na Sonoma State College v roku 1969 chválil. Jeden z tých najkratších bol jej vzťah s katolíckou Cirkvou: „*V láske k Eve,*“ napísala, „*som rástla smerom, ktorý je v rozpore s kláštornými cieľmi poslušnosti a služby Cirkvi. Začal som sa rozhodovať nie z pocitu viny, ale podľa hlasu svojej intuície a múdrosti svojho tela. Začala som vnímať Cirkev objektívnejšie. Riadili ju ľudia, nie Boh. Moja vernosť Cirkvi už nebola osudom, ale voľbou.*“

Keby sestra Mary čítala židovského psychológa Wilhelma Reicha, uvedomila by si, že od chvíle, keď podľahla svojim hriешným sexuálnym pudom, bol jej rozchod s Cirkvou nevyhnutným osudom a nie slobodnou voľbou. Akonáhle začala konať podľa svojich lesbických sklonov, jej rozchod s Cirkvou bol nutným dôsledkom tohto rozhodnutia. Keďže ju vzápätí uchvátil feminizmus, sestry Mary jednoducho chýbali kategórie, aby pochopila, čo sa s ňou stalo. Všetko bolo teraz otázkou „oslobodenia“ od útlaku, a keďže protestantská kultúra, ktorú si následne osvojila, mala stovky rokov skúseností s vykresľovaním kláštorného života ako útlaku, nie je prekvapujúce, že aj ona to videla tak.

Jean O'Learyová vstúpila do kláštora v roku 1966 a okamžite začala žiť podľa pravidiel „obnoveného“ rehoľného rádu, čo znamenalo, že: „*sme boli neustále spolu a v skupinách sme sa nekonečne a intenzívne a citlivo rozprávali o láske a nádeji a filozofii*“. Rovnako ako v predchádzajúcich dvoch príkladoch, všetky tieto intenzívne a citlivé rozhovory o „*veľkých mysliteľoch a modernej psychológii*“ nevyhnutne viedli k sexuálnym pocitom, ktoré nevyhnutne viedli k sexuálnej aktivite, ktorá nevyhnutne viedla k náboženskej kríze, ktorá nastala, keď sa sestry rozhodli konať spôsobmi, ktoré neboli zlučiteľné so sľubmi, ktoré zložili. **V tomto bode sa museli rozhodnúť, či prispôbia svoj život svojim zásadám, alebo svoje zásady svojmu životu. Pre tie, ktoré zotrvali vo svojej sexuálnej aktivite, bolo rozhodnutie zrejmé.**

Ako predpovedal Wilhelm Reich v knihe *The Mass Psychology of Fascism*, nezákonná – hriешná sexuálna aktivita má za nevyhnutný následok stratu viery. Aj Jean O'Learyová sa obrátila na kňaza so žiadosťou o nasmerovanie, ale ako v predchádzajúcom prípade, kňaz bol sám psychológom, ktorý prišiel do rádu, aby organizoval skupinové stretnutia, ktoré boli katalyzátorom sexuálnej aktivity. Od neho pomoc neprišla a tak Jean O'Learyová začala ďalšiu aféru, tentoraz s novickou a potom rád opustila a začala sa venovať lesbickému aktivizmu. Takých príbehov spomína Jones viacero.

Približne v rovnakom čase iný židovský psychológ Abe Maslow, jeden z tvorcov psychológie, ktorá umožňovala rehoľníckam konať podľa novoobjavených sexuálnych pohnútok, rozmýšľal o fenoméne týchto skupín. Maslow už v roku 1949 v časopise *The Journal of Psychology* s istotou tvrdil, že: „*Môžem empiricky vyhlásiť, že najzdravšie osoby v našej kultúre... sú najmä tie pohanské, najmä tie inštinktívne a najmä tie, čo akceptujú svoju animálnu prirodzenosť.*“ V roku 1962 mal Abraham Maslow prednášku pre skupinu mníšok v *Sacred Heart*, katolíckej ženskej škole v Massachusetts. Maslow

si v denníku z rovnakého dátumu poznamenal, že prednáška bola veľmi „úspešná“, ale práve tento fakt ho znepokojoval. „*Nemali by mi tliekať,“ napísal, „mali by na mňa útočiť. Keby si boli plne vedomé toho, čo robím, zaútočili by.*“ Prečo by to mali robiť je zrejmé z iných záznamov v jeho denníku. Maslow si bol vedomý toho, že skupinové stretnutia sú pre katolíkov vo všeobecnosti toxické a pre katolíckych rehoľníkov sú smrteľné. Pre liberálnych Židov alebo protestantov bola rehoľníčka učebnicovým prípadom niekoho, kto potreboval „oslobodenie“ a v kontexte katolíckeho rehoľného života a sľubov, na ktorých bol založený, oslobodenie znamenalo zničenie. Možno preto mal Maslow pocit, že mu nemali tliekať.

Maslow strávil nejaký čas v centrále *National Training Laboratories* (NTL) v Bethel, Maine, kde bol koncept „*encounter groups*“ vytvorený. Platil to Úrad pre námorný výskum, ako sľubnú formu a nástroj psychologickéj vojny. Maslow mal tušenie, čo to spraví s rehoľnými sestrami, ale bolo na Carlovi Rogersovi, aby ten experiment vyskúšal.

To, čo platilo pre kultúru ako celok, platilo *a fortiori* pre rehole v katolíckej Cirkvi. Po rozšírení týchto skupinových stretnutí v spoločnosti sa v podstate zmenila celá kultúra, ale nikde nebola zmena taká dramatická ako v katolíckej Cirkvi, kde zničila všetky rehole a rády, ktoré sa s tým pokúšali experimentovať. Po nadviazaní kontaktu so svojím vnútorným ja túžili mníšky opustiť svoje rády a mať sex, aj keď nie vždy v tomto poradí.

„*Znakom tejto sily,*“ napísal Rogersov asistent W. R. Coulson o 30 rokov neskôr, „*boli konverzie, ktoré nasledovali po Rogersových workshopoch. Istý katolícky kňaz sa v 60. rokoch zúčastnil na päťdňovom workshope, potom odišiel z kňazstva, aby študoval psychológiu u Rogersa, ktorý bol jeho skupinovým facilitátorom. Stávalo sa to opakované.*“

Ten kňaz si to možno nevšimol, ale Maslow aj Rogers boli zapojení projektu ovládania a kontroly správania ostatných.

Finnis coronat opus...

zdroj: Youtube

Od katolíckych rehoľníkov sa očakávalo, že budú viesť asketický život a dôvodom ich askézy mala byť láska. Teraz sa im povedalo, že zažívajú „lásku“, o ktorej predtým hovorili v abstraktných a izolovaných pojmoch, ktoré boli z časti nezávislé na skúsenostiach. Efektívnosť skupinového stretnutia spočívala v úmyselnom porušovaní sexuálnych zábran a zákazov, ktoré umožňovali každodenný rehoľný život. Keď zábrany padli, emócie, ktoré sa vyplavili, aby zaplnili vákuum, sa podobali láske, ktorú majú kresťania praktizovať voči svojim blízkym, pričom v skutočnosti to bolo iba nespútané libido. A to teraz mohol moderátor skupiny použiť ako energiu, ktorá umožnila uskutočniť plánované sociálne inžinierstvo. Maslow sa nikdy neostýchal použiť sexuálnu aktivitu ako formu sociálneho inžinierstva. Krátko pred svojou smrťou však Maslow videl

nielen teóriu psychológie tretej sily, ako sa to nazvalo, ale reálne rozšírenú prax a to ho vydesilo.

Na obvinenie, že tréning citlivosti je akýmsi sprisaháním na vymývanie mozgov v nič netušiacich masách, Rogers tvrdí: „*Jeden z faktorov, pre ktorý je rýchlosť šírenia ešte pozoruhodnejšou, je úplná a neorganizovaná spontánnosť. Na rozdiel od kritických hlasov pravého krídla to nebolo „sprisahanie“. Práve naopak. Žiadna skupina, ani organizácia nepropagovala rozvoj týchto skupín... Nebolo to financované, ani z nadácií, ani od vlády.*“

Rogers tu nie je úprimný. V prvom rade dobre vedel, že *Education Innovation Project* čiastočne platili nadácia *Merrill*, ako aj nadácia *Mary Reynolds Babcock*. Rogers okrem toho musel vedieť, že má vo svojom štábe skúsených psychologických bojovníkov, pretože spoločne napísali niekoľko žiadostí o financie na počiatočnú fázu projektu. Rogersov spolupracovník Jack Gibb v žiadosti o grant napísal, že počas štúdia na Chicagskej univerzite v roku 1949 „vyvinul intenzívny program laboratórneho a terénneho výskumu povahy a určujúcich faktorov úrovne obrany v malých skupinách. Tento výskum bol podporovaný Úradom pre námorný výskum v rokoch 1953 až 1962. Bol to Úrad pre námorný výskum spolu so známou *Carnegieho nadáciou*, ktorí v rokoch 1947 až 1950 financovali aj pôvodný projekt v *National training laboratories*. Takže Rogers klamal, pretože program „*encounter groups*“ bol dotovaný vládou aj nadáciami a bol nimi dotovaný špeciálne ako forma psychologickej vojny.

Pri vysvetľovaní pôvodu tréningov citlivosti Rogers odkazuje na Kurta Lewina a naznačuje že sú produktom pokusov CIA o vytvorenie nástrojov pre psychologickú vojnu. Tak ako Wilhelm Reich, aj Kurt Lewin bol nemecký Žid, ktorý opustil Nemecko v roku 1933, keď sa Hitler dostal k moci. Tak ako Rogers, aj Lewin bol ovplyvnený židovským objaviteľom psychoanalýzy Freudom a aj ateistickým tvorcom behaviorizmu Watsonom. Skupinové stretnutia boli tým najefektívnejším nástrojom, aký kedy veda vymyslela na zvládnutie spoločenských zmien prostredníctvom ovládania tlaku členov skupiny. Druhým zdrojom „*encounter groups*“ bola tzv. „*Gestalt Therapy*“, výtvor ďalších židovských psychologov Friedricha Salomona Perlsa a Paula Goodmana. Gestalt terapia bola do značnej miery založená na psychologických myšlienkach Wilhelma Reicha, ktorý považoval nespútanú sexuálnu aktivitu za najlepší spôsob, ako ľudí odnaučiť od viery v Boha.

Michael Weber vo svojej knihe *Psychotechniken: Die Neuen Verfuehrer* vidí vzostup techník skupinových stretnutí ako trójskeho koňa, ktorého účelom bolo zámerné zničenie rehočných povolání a oslabenie protestantskej aj katolíckej Cirkvi v Nemecku a následné víťazstvo sekulárneho svetonázoru. Weber tiež sleduje spojenie tejto metódy útoku na nemecký náboženský život s *National training laboratories*. „*V septembri 1963,*“ podľa Webera, „*v Schliersee v Oberbayern* bolo 30 nemeckých učiteľov podrobených trojtýždňovému workshopu, ktorý organizovali *National training laboratories*. Účelom bolo „*ovplyvniť*“ ich autoritársky štýl výučby.“ Weber si myslí, že projekt Inovácie vzdelávania u sestier Nepoškvrneného Srdca bol súčasťou tej istej kampane na ochromenie náboženského života.

O tridsať rokov neskôr sa skupiny stali nevyhnutnou súčasťou nemeckého náboženského vzdelávania. Weber to tiež vníma ako formu sexuálnej manipulácie. „*Sexualita,*“ píše, „*hrá kľúčovú úlohu v skupinovom dynamickom kontinuálnom vzdelávaní kňazov, v programe, ktorý zahŕňa sexualizáciu osoby, ktorá sa trénuje.*“ Sexualizácia je podľa Reicha „smrteľným nepriateľom

náboženstva“. To znamená, že len zničením sexuálnej represie môže uspieť politické oslobodenie takého druhu, v ktoré Reich veril. To platí o to viac pre rehoľníkov a Weber vidí v masívnom rozšírení skupinových stretnutí stratégiu, ktorej účelom bolo zaviesť do rehoľných rádov sexualizáciu, ktorá povedie k ich vyhladeniu.

Najúčinnejším katolíckym nástrojom v kultúrnej vojne bolo katolícke vzdelávanie. Katolícke vzdelávanie mali v rukách rehoľné rády, najmä ženské. Pri uvažovaní o katolíckom vzdelávaní je treba mať na pamäti skutočnosť, že ekonomická štruktúra katolíckych škôl bola citlivá na dôsledky nástupu rastu moderného liberalizmu medzi mladými katolíckymi ženami. Katolícky školský systém je v podstate podnik rehoľných sestier, ktoré pracujú zadarmo, bez platov. Pracujú preto, lebo je to súčasť ich rehoľného povolania, charizmy a ako rehoľníčky skladajú sľub chudoby, takže sa nedomáhajú konkurencieshopných miezd. Takto je systém vybudovaný. Ak by sa zastavil prísun rehoľníčok, systém by sa rýchlo rozpadol. Po druhe svetovej vojne sa s demografickým rozmachom zvyšoval aj počet katolíkov a zvyšoval sa tak vplyv katolíckej Cirkvi na politiku, čo bol v Spojených štátoch, ešte ovládaných bielymi anglosaskými protestantmi – WASP, problém.

S cieľom zničiť katolícku plodnosť nastúpili nadáciami, ako *Fordova*, *Rockefellerova* a *Carnegieho*, sponzorované programy na legalizáciu a rozšírenie antikoncepcie a neskôr potratov. S cieľom zničiť katolícky školský systém, a tým ochromiť vplyv katolíckej Cirkvi na politiku, bolo potrebné, aby boli mladé katolícke ženy vychovávané v slobodnej a srdečnej atmosfére moderného sveta, čo znamenalo posielat' ich do čoraz viac sexualizovaných verejných škôl.

Skupinovým terapiám Carla Rogersa, ktoré efektívne využívali Reichov poznatok, že hrišne sexuálne správanie vedie k rozchodu s vierou a náboženstvom, sa podarilo rozvrátiť rehole ako boli sestry Nepoškvrneného Srdca Panny Márie, katolícke školstvo sa dostalo do personálnych a následne ekonomických problémov a školy nakoniec prevzal štát, ktorý v nich úspešne zavřil dielo odkresťančenia spoločnosti a umlčania katolíckej Cirkvi ako dôležitej politickej sily. Dramatický úpadok náboženského života žien v Spojených štátoch za posledné štyri desaťročia je inštitucionálnou katastrofou a ľudskou tragédiou. Ale či je to koniec príbehu, si netrúfam povedať.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/kam-sa-podeli-reholne-sestry/>